

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Ενότητα: Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο σχολείο

Διδάσκων: Κατσαρού Ελένη

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα ***Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα*** (***Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece***)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο σχολείο

Με βάση τα τρία επιστημολογικά
παραδείγματα που έχουμε παρουσιάσει

Ο τεχνοκράτης εκπαιδευτικός

- Αποτελεσματικότητα στη διδασκαλία
- Οργανώνει μηχανιστικές –τεχνοκρατικές διαδικασίες
- Μέγιστα αποτελέσματα σε ελάχιστο χρόνο
- Θέματα διαχείρισης της τάξης
- Καλές επιδόσεις των μαθητών του στις εξετάσεις
- Αντιμετωπίζει το ΑΠ και τη διδασκαλία στοχοκεντρικά
- Καλός εφαρμοστής οδηγιών – διαχειριστής

Ο τεχνοκράτης εκπαιδευτικός (συνέχεια)

- Διαρκώς διευρύνει το ρεπερτόριο των τεχνικών του, γιατί είναι επικεντρωμένος σε μεθοδολογικά ζητήματα
- Παρακολουθεί επιμορφώσεις (συχνά εντατικές), οι οποίες στοχεύουν στην **κατάρτιση** του εκπαιδευτικού πάνω στις απαραίτητες δεξιότητες για την εκπλήρωση των θεσμοθετημένων υποχρεώσεών του.
- Το έργο του αξιολογείται με βάση τα αποτελέσματά του.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- Καμία επαγγελματική αυτονομία και ευθύνη
- Εργαλειοποίηση εκπαιδευτικού
- Διεθνείς διαγωνισμοί μέτρησης της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης.
- Τα εκπαιδευτικά προβλήματα αντιμετωπίζονται ως “τεχνικά” προβλήματα που είναι δυνατόν να επιλυθούν αντικειμενικά με ορθολογική εκτίμηση των δεδομένων

- Ποια αντίληψη **για το σχολείο** στηρίζει μια τέτοια αντίληψη για το ρόλο του εκπαιδευτικού;

Ο στοχαστικός εκπαιδευτικός (the reflective teacher)

- εκλαμβάνει κάθε γενίκευση ως **πρόταση** και κάθε πόρισμα-συμπέρασμα ως **υπόθεση** εργασίας (Stenhouse) κι όχι ως εντολή προς υλοποίηση.
- Εκπαιδευτικός-ερευνητής

Επιστήμονας και Επαγγελματία

- **Θέτει ερωτήματα** και στοχάζεται πρωτίστως πάνω στους σκοπούς της εκπαίδευσης, στην αντιστοιχία τους ή μη με τους διδακτικούς στόχους και τις καθημερινές εκπαιδευτικές πρακτικές, καθώς και στις επιπτώσεις τους σε επίπεδο πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό, ηθικό.
- ενδιαφέρεται βαθιά για **θέματα στρατηγικών** και αποτελεσματικών διδακτικών τεχνικών, γνωρίζοντας όμως, ότι αυτά αποκτούν νόημα μόνο σε σχέση με την υλοποίηση συγκεκριμένων εκπαιδ. σκοπών και στόχων, οι οποίοι δεν είναι δεδομένοι, αλλά μεταβάλλονται ανάλογα με τις διαφοροποιήσεις του κοινωνικού και ιστορικού γίνεσθαι.

Με ποιο τρόπο ο εκπαιδευτικός μπορεί να υπηρετήσει με συνέπεια αυτή την προοπτική

- Ο στοχαστικός εκπαιδευτικός διαβάσει κριτικά τα ΑΠ.
- Συζητά και ορίζει κριτήρια με βάση τα οποία σχεδιάζει και αξιολογεί την εκπαιδευτική πράξη.
- Αξιοποιεί όσες από τις κατευθύνσεις και τις θεσμικές επιταγές, όπως αυτές ορίζονται στο ΑΠ, συνάδουν με τους στόχους που ορίζει με βάση το εκπαιδευτικό πλαίσιο.
- Εντοπίζει και φροντίζει να διαχειριστεί ενδεχόμενες αντιφάσεις και τη διάσταση ανάμεσα στις γενικόλογες εξαγγελίες και την «πραγματικότητα» της τάξης όπως ο ίδιος την βιώνει.

Κυρίως όμως... στοχάζεται

- Πάνω σε τι;
- Στις πρακτικές του
- Στις αντιλήψεις (παραδοχές, αξίες, πεποιθήσεις) που κατευθύνουν τις πρακτικές του
- Στο πλαίσιο που προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό τις πρακτικές του.

- Προσωπική / άρρητη εκπαιδευτική θεωρία

Προσωπική θεωρία εκπαιδευτικού

- Η πρακτική είναι διαποτισμένη από θεωρία, εδραιωμένη σε πεποιθήσεις του εκπαιδευτ. σχετικά με το πώς μαθαίνουν οι μαθητές, τι πρέπει να μαθαίνουν, πώς οι εκπ. πρέπει να διδάσκουν.
- Λανθάνουσες, άτυπες, άρρητες πεποιθήσεις, βασισμένες στην επαγγελματική τους ιστορία και την εμπειρία.

Προσωπική θεωρία (συνέχεια)

- Παράδειγμα: κάλυψη ύλης ή ποιοτικές εκπαιδευτικές διαδικασίες;
- Ενδιαφέρουν – πρέπει να φωτιστούν:
Κάθε καινοτομία προϋποθέτει εννοιολογική αλλαγή.

(Ανα)στοχασμός + εμπειρία

Αναστοχασμός= κριτική εξέταση των πεποιθήσεων του ατόμου και έλεγχος από πού αυτές πηγάζουν με στόχο τη νοηματοδότηση και αναθεώρηση μιας εμπειρίας με βάση την κριτική αποτίμηση εννοιών και αντιλήψεων.

- Σύνθετη και πολυεπίπεδη διαδικασία στην εξέλιξη της οποίας εμπλέκονται όλες οι προϋπάρχουσες έννοιες για τη μάθηση και οι υποκειμενικές εμπειρίες κάθε αναστοχαζόμενου.
- Μεταγνωστική διαδικασία - ανατροφοδοτεί την εκπαιδευτική πράξη και καθοδηγεί τις σκέψεις και κατ' επέκταση τις διδακτικές ενέργειες των εκπαιδευτικών.

Dewey *How we Think* 1910

Αφετηρία στη διάκριση του Dewey ανάμεσα στις μηχανικά επαναλαμβανόμενες και στις αναστοχαστικές πράξεις.

«οι μηχανικά επαναλαμβανόμενες πράξεις καθοδηγούνται από παράγοντες, όπως είναι η συνήθεια, η παράδοση και η εξουσία και κατά συνέπεια είναι στατικές και δεν επιδέχονται εύκολα τροποποιήσεις».

«οι αναστοχαστικές πράξεις στηρίζονται σε συνεχή αυτό-αξιολόγηση και ανάπτυξη και έχουν ως αποτέλεσμα την ευελιξία, τη συνεχή ανάλυση και την κοινωνική επίγνωση»

Donald Schon *The reflective Practitioner* 1983

- Αξία της αβεβαιότητας και του απροσδόκητου ως επιθυμητή διάσταση της επαγγελματικής αναστοχαστικής πρακτικής.
- Αναστοχαστική δράση (reflective practice)= αναστοχασμός πάνω στην πράξη (κατά τη διάρκειά της), αλλά και για την πράξη (μετά την ολοκλήρωσή της).

Αναστοχαστικές ερωτήσεις

- Τι κάνω μέχρι τώρα;
- Πώς πραγματεύομαι την εκπαιδευτική διαδικασία;
- Ποια προβλήματα συναντώ;
- Πώς τα διαχειρίζομαι;
- Ποιες πεποιθήσεις μου αποτυπώνουν οι επιλογές μου;
- Πώς θα κριθούν οι πεποιθήσεις μου και οι επιλογές μου; Με βάση ποιο θεωρητικό πλαίσιο; Ποια κοινωνική προοπτική έχει το πλαίσιο αυτό;

- Απόσπασμα Φρυδάκη, σελ. 293

Κίνδυνοι ανατροπής του κριτικού και ανοικτού αυτού πλαισίου

- Η σχολική ρουτίνα
- Ο υλοκεντρικός προσανατολισμός (έμφαση στην πληροφορία, τυπικές δραστηριότητες, λογική της εφαρμογής) και ο εξετασιοκεντρικός προσανατολισμός του συστήματος
- Η α-συνέπεια ανάμεσα στα ίδια τα δομικά στοιχεία του ΑΠ (οι επιμέρους κατευθύνσεις που μπορεί να αναιρέσουν τον αρχικό γενικό προσανατολισμό)

Θεώρηση εκτός πλαισίου

- Δεν διερευνά ο εκπαιδευτικός τα προβλήματα στη βάση των παραμέτρων που τα γενούν.
- Προσεγγίζει γενικά την προβληματική κατάσταση, το προβληματικό παιδί & αναζητά γενικούς τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων
- Δεν διερευνά την δική του παιδαγωγική πρακτική

Παράγοντες ενισχυτικοί στον (ανα)στοχασμό

- Εκπαιδευτικός ερευνητής το βασικό μας θεωρητικό πλαίσιο
- Η έννοια του πλαισίου και η σημασία της στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της εκπαιδευτικής πράξης
- Η διαφοροποιημένη παιδαγωγική και ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού σε αυτό
- Συνεργατική διερεύνηση: αλληλο - μαθαίνουμε, εμπλουτίζουμε έτσι τις εμπειρίες σας μέσα από τις εμπειρίες των άλλων

Πώς μαθαίνει ο εκπαιδευτικός;

- Επιμόρφωσή του;
- Μέσω κονστρουκτιβισμού:
 - το άτομο οικοδομεί νοήματα και γνώση μέσα από την προσωπική του εμπειρία,
 - αξιοποίηση των προσωπικών του πεποιθήσεων, των ιδεών και των εμπειριών,
 - συνεργασίες

Ένας τέτοιος εκπαιδευτικός...

- Διαμορφώνει ένα ανοικτό πλαίσιο, που θα του επιτρέψει να λάβει υπόψη του τους συγκεκριμένους μαθητές με προσανατολισμό που υπηρετεί συγκεκριμένες αρχές.
- **Κατανοεί ότι δεν υπάρχουν μόνιμες και τελικές λύσεις στα σύνθετα εκπαιδευτικά προβλήματα** (δεν αντιμετωπίζουμε πάντα με τον ίδιο τρόπο τον αλλοδαπό μαθητή, δεν υπάρχει μια τεχνική που πιάνει πάντα).
- **Εξοικειώνεται με μια μέθοδο διερεύνησης της δουλειάς και των αντιλήψεών του** → συνειδητές επιλογές (Ψάχνει για παράδειγμα να βρει με ποιους τρόπους θα εμπλέξει ουσιαστικά όλους τους μαθητές στην εκπαιδευτική δράση).

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Αναβάθμιση του ρόλου του: ως άνθρωπος της δράσης μπορεί και οφείλει να έχει βαρύνοντα λόγο στην αναμόρφωση της διδακτικής πράξης.

Η παιδαγωγική θεωρία δεν μπορεί να παράγεται σε πραξιακό κενό και ότι και ο ίδιος ως άνθρωπος της πράξης μπορεί -δοκιμάζοντας και ερευνώντας- να συμβάλει στην επέκταση ή ακόμη και στην αναμόρφωσή της.

- **Συμβάλει στη βελτίωση της εκπαιδευτικής πράξης και**
- **Εξελίσσεται ο ίδιος ως επαγγελματίας στην προοπτική της δια-βίου εκπαίδευσης.**

Ποια αντίληψη **για το σχολείο** στηρίζει μια τέτοια αντίληψη για το ρόλο του εκπαιδευτικού;

Ο στοχαστικο-κριτικός εκπαιδευτικός

- Κριτικός στοχασμός ηθικών ζητημάτων που σχετίζονται με την παιδευτική διαδικασία και αναφέρεται σε ζητούμενα ισότητας και δικαιοσύνης.
- Ο στοχασμός σε αυτό το επίπεδο προϋποθέτει έναν εκπαιδευτικό που είναι “διανοούμενος-κοινωνικός πρωτεργάτης” (transformative intellectual) (Giroux, 1988) και εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο η διδασκαλία συμβάλλει ή όχι στη διαμόρφωση μιας δίκαιης και ανθρωπιστικής κοινωνίας.
- Εδώ ο στοχαστικο-κριτικός στοχασμός του εκπαιδευτικού προσδίδει κοινωνικό προσανατολισμό στη διδακτική πράξη
- και τοποθετεί τα προβλήματα σε μια προοπτική που να επιτρέπει στο μαθητή να συνδέει τη λύση τους με πολιτικά, κοινωνικά, ιστορικά και ιδεολογικά ζητήματα ευρύτερου ενδιαφέροντος

Εκπαιδευτικοί ως αναμορφωτές διανοούμενοι

- Σύμφωνα με το Giroux (1988, 1994) οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζονται ως “αναμορφωτές διανοούμενοι” όπου στοχάζονται κριτικά για την ιστορική και κοινωνική διάσταση των αναπαραστάσεων και των αξιών και διερευνούν με τον κριτικό τους λόγο τους τρόπους με τους οποίους οι εξουσιαστικές σχέσεις εκφράζονται στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικού

Συνεχής εκπαίδευση εκπαιδευτικού με σκοπό:

τη συνεχή επιστημονική υποστήριξη και ευαισθητοποίησή του, ώστε μέσω της κριτικής διερεύνησης και ανάλυσης να καταστεί ικανός να συνειδητοποιήσει το διδακτικό του έργο και τις κοινωνικές σχέσεις και να οδηγηθεί σε συνειδητές επιλογές.

Πάλι εκπαιδευτικός-ερευνητής

Κοινότητα μάθησης

- Απόσπασμα από Νέα Μάθηση, σελ. 353

21^{ος} αι.

- Ο ρόλος του εκπαιδευτικού σε κάθε εποχή ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΕΤΑΙ
- Προκλήσεις 21^{ου} αι. : νέες τεχνολογίες, παγκοσμιοποίηση, πολυπολιτισμικότητα, μεταβαλλόμενη φύση της εργασίας και της ιδιότητας του πολίτη.
- Αίτημα για μετασχηματιστική εκπαίδευση.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

